

74 § **Modigt tillsammans 2023 - Matteus församlings utlåtande**

Beslutsförslag

Tf kyrkoherde Fred Wilén

1) antecknar för kännedom den process som samfällighetens olika aktörer inlett i syfte att säkerställa helsingforsförsamlingarnas och samfällighetens verksamhetsförutsättningar genom ett stärka samarbetet inför de nya utmaningarna i verksamhetsmiljön.

2) noterar introduktionsmaterialet för Rohkeasti yhdessä – Modigt tillsammans 2023

3) deltar i utarbetandet av en lägesbild genom att besvara de frågor som ställs i presentationen.

Behandling

Beslut

Vice ordförande Annica Söderström och ordförande Fred Wilén sammanställer svaren enligt det som kom fram under mötet. Förövrigt enligt förslaget.

Sammanfattning

Modigt tillsammans är rubriken för helsingforsförsamlingarnas och samfällighetens gemensamma tjänsters strategiarbete. Processen pågår i två år. Modigt tillsammans –konceptet sporrar bokstavligen till att fördomsfritt och aktivt söka verksamhetsmetoder som överskrider församlings- och arbetsområdesgränserna.

Då vi tidigare i flera decennier kunde leva i en snart sagt oförändrad verksamhetsmiljö står vi nu inför stora och krävande förändringar.

I den av kyrkorådet sammankallade aftonskolan den 26.9.2019 deltog helsingforsförsamlingarnas kyrkoherdar, församlingsrådets vice ordföranden och medlemmar, samfällighetens ledande tjänstemän samt biskoparna i Helsingfors och Borgå stift. Under aftonskolan inleddes processen genom vilken vi försöker tackla utmaningarna i vår verksamhetsmiljö.

Vid aftonskolan framfördes kritiska synpunkter och önskemål om vissa preciseringar. Å andra sidan delade man också positiva förväntningar och formulerade mål för verksamheten. Modigt tillsammans -processen inleddes.

Det är också viktigt hur processen genomförs så att de 20 helsingforsförsamlingarna och invånarna på deras respektive områden allt oftare i sin tillvaro ska se handlingar som vittnar om hopp och kärlek. Detta kräver en insats av församlingarnas och de gemensamma tjänsternas personal och av de förtroendevalda.

Förändringen, granskningen av strukturerna och genomförandet av nya initiativ är inte lätt för oss. Det blir ändå lättare att acceptera osäkerheten om vi har en stark vilja att tillsammans ta oss an de stora utmaningarna.

Arbetsprocessen

Modigt tillsammans 2023 ska ledas och genomföras på så sätt att det under processens gång uppstår *förtroende för arbetsmetoderna*. Detta är särskilt viktigt då vi inte ännu vet vilket vårt slutresultat blir. Det är av central betydelse att vi litar på processen på vägen mot en eventuell slutsats.

Modigt tillsammans utmanar oss att tillsammans *lära oss genom att experimentera*. Allas insats behövs. Då vi inser att vi lär oss genom att handla och inte genom att snacka kan vi experimentera och lära oss den vägen. Strategiarbetet skapar ett s k lägesrum i samfälligheten, ett utrymme där vi följer upp olika fenomen och ökar vår effektivitet genom att jobba tillsammans.

Vi förbereder oss inom organisationen i kraft av nuvarande mandat för åtgärder. Kyrkorådet fungerar som facilitator. Besluten fattas i församlingarna och vid behov också av domkapitlet. Kyrkorådet förbinder sig att tillsammans med de gemensamma tjänsterna utveckla funktionerna. Detta arbetssätt förutsätter att samarbetet främjas *öppet och gränsöverskridande*. Det händer nytt i gränssnittet och genom att stärka dialogen får samarbetet nya nivåer och rutiner. Det är bra att notera att vi har en hel del samarbete som det är skäl att analysera och att därefter fortsätta med det som fungerar.

Under arbetsprocessen definieras syftet med Helsingfors kyrkliga samfällighet. Därför följer *syfte och effekt med i* processen som centrala element. Effekten uppstår av att vi prioriterar vad vi gör och vad vi låter bli att göra. Genom prioriteringen uppstår en strategi som – om vi tillsammans förverkligar den – ger effekt.

En gemensam lägesbild

Arbetet inleds med att vi tillsammans definierar en lägesbild för helsingforsförsamlingarna och de gemensamma tjänsterna.

Lägesbilden stöder beslutsfattandet. Då lägesbilden är möjligast enhetlig kan man också formulera ett gemensamt måltillstånd för Modigt tillsammans –konceptet.

Lägesbilden består av uppgifter som samlats in utanför samfälligheten och inom den egna organisationen. För att skapa lägesbilden behövs det statistik och data som beskriver olika trender. Dessutom behövs det kompetens och fakta som bygger på erfarenhet och rutiner. En beskriv-

ning av nuläget i fråga om de frågor som utvärderas. Lägesbilden innehåller interna och externa faktorer som kan vara negativa eller positiva.

Den gemensamma lägesbilden skapas under hösten. Avsikten är att lägesbilden ska behandlas vid kyrkorådets aftonskola den 28.11.2019.

Samfällighetens ledningsgrupp har inlett en utredning av församlingarnas behov. Vad sker omkring oss? Varför lämnar medlemmarna kyrkan? Varför finns vi till? Vad vill medlemmarna ha i dag av kyrkan och hur kan vi ge kyrkan synlighet?

Förvaltningsavdelningen och en arbetsgrupp utreder det avtals- eller processbaserade samarbetet samt vilka strukturella alternativ kyrkolagstiftningen erbjuder.

En tredje utredning görs av församlingarna och det gemensamma församlingsarbetet för att klarlägga vad som för närvarande sköts tillsammans? Vad fungerar och vilka är utmaningarna?

Efter dessa förberedelser ordnas våren 2020 en tillräckligt omfattande remissrunda som omfattar församlingarna och prosterierna samt de gemensamma tjänsterna och våra samarbetspartners. Därefter fattas beslut om vad som ska beredas tillsammans för att målbilden ska vara förverkligad våren 2022.

För att skapa lägesbilden vill vi ha svar på några frågor, detta för att församlingsråden också ska ha möjlighet att bidra till skapandet av lägesbilden för Modigt tillsammans –konceptet.

Vi vill att församlingarna besvarar nedan stående frågor per den 20.11.2019. Kyrkoherdarna har fått en länk via vilken församlingsrådets lägesbilder kan sparas.

Frågor till församlingsråden

- A. Betydande förändringar i verksamhetsmiljön och hur borde vi reagera på dessa?**
- B. Vilka är församlingens centrala uppgifter och hur klarar vi av att sköta uppgiften?**
- C. Vad gör ni nu tillsammans med andra och med vem samarbetar ni?**

Vi ber församlingsråden besvara dessa frågor per den 20.11.2019 (svars-länk: <https://link.webropolsurveys.com/S/B92637935612597B>)

Som diskussionsunderlag och för att underlätta skapandet av en situationsbild följer några ledande frågor. Såvitt möjligt kan församlingsråden också besvara dessa. Bland frågorna finns nr 8 med vilken vi försöker kartlägga hur det just nu står till med samarbetet på olika nivåer.

Bakgrundsfrågor för skapandet av en lägesbild

Verksamhetsmiljön förändras i snabb takt (bl a i fråga om mångkulturalism, marginalisering av de mest vanlottade, det minskade antalet dop, andligheten ändrar form, frivillighet, klimatförändring, försoning). Arbetet med strategin för helsingforsförsamlingarna och de gemensamma tjänsterna är KM-baserat (Knowledge Management) och sker inom ramen för det s.k. lägesrummet.

- 1) Ovan nämns några fenomen som påverkar kyrkan och samhället. Vilka andra fenomen har församlingen tyckt sig märka just nu? Vilka anser församlingen vara de tre viktigaste fenomenen som kyrkan måste ta hänsyn till då den överväger sin framtida roll?
- 2) Hur tycker församlingen att man borde reagera på dessa fenomen? Vilka metoder anser församlingen att är viktiga för att öka effekten så att vi bättre kan reagera på fenomen och situationer?

De ekonomiska resurserna väntas minska och kostnadsnivån stiga. En uppskattning av ramanslagen till år 2025 medföljer som bilaga.

- 3) Kyrkans attraktionskraft och medlemsutveckling har under 2000-talet varit sjunkande. Borde vi göra någon betydande förändring eller kursändring för att rätta till situationen? Vilken skulle denna förändring i så fall vara?
- 4) Kan församlingen fortsättningsvis sköta sina lagstadgade uppgifter (gudstjänstlivet, kyrkliga förrättningar, diakoni och skriftskola) år 2030?
- 5) Utgående från verksamhetsidén har församlingen som mål för sig själv också valt andra uppgifter. Vad borde församlingen låta bli att göra om resurserna inte i framtiden räcker till för nuvarande verksamhet, hur skulle detta i så fall påverka personalbehovet eller är hela församlingen redo att t ex avstå från en del av sina verksamhetslokaler?
- 6) Hur tänker församlingen upprätthålla anslagsnivån oförändrad om församlingen inte är redo att minska resurserna eller gallra bort något? Till exempel tilläggsresurser från samfälligheten, begränsning av annan verksamhet än församlingsuppgifterna, nya inkomstanskaaffningsmetoder, vad?

Enligt grundstadgan sköter det gemensamma församlingsarbetet många uppgifter som man kommit överens om tillsammans: familjerådgivningen (inklusive Palveleva puhelin) sjukhussjälavården (polispräst-verksamheten), den gemensamma diakonin (handikappdiakoni, specialdiakoni (fängelsearbete, missbrukare), specialungdomsarbete, volontärarbete, gemensam diakoni och krisunderstöd, ekonomisk rådgivning samt diakonibetonade projekt, bl. a. mathjälp, sysselsättningsprojekt.

Läggårdarna (Svartholmen och Lekholmen). Gemensam fostran (småbarnspedagogik, gemensamt skriftskolarbete, studentpräst och samhälleligt arbete, gemensamt muskarbete). Församlingstjänst (gemensamma evenemang och kampanjer, verksamheten i Kampens kapell).

Arbete på främmande språk (ryska och estniska samt i samarbete med samfälligheterna i huvudstadsregionen arbetet på arabiska och kinesiska. Arbetet på engelska sker delvis i samarbete med samfälligheterna i huvudstadsregionen, missionsunderstöd och andra understöd.

- 7) Vad vill församlingen att också i framtiden ska skötas gemensamt av de gemensamma tjänsterna, vad vill man överföra till de gemensamma uppgifterna och vad borde man göra i församlingarna?
- 8) Vad gör församlingen nu tillsammans med andra församlingar eller samarbetspartners och vilka är dessa samarbetspartners? I vilka avseenden fungerar detta samarbete? Vilka utmaningar stöter ni på i samarbetet?
- 9) En del organisationer förbereder sig redan inför framtiden då de lokala enheterna har hand om mötet med människorna och den nationella takorganisationen digitaliseras. I det framtida utvecklingssamarbetet kan en enskild västerlänning genom direkt mentorskap hjälpa en medborgare i ett U-land och via MobilePay sända ekonomiskt bistånd direkt och utan mellanhänder till mottagaren. En del företag har inte längre egna fastigheter eftersom de ur ett värdegenereringsperspektiv utgör en onödig kostnadspost. Hur ser församlingen ut 2030? Hur tror du att församlingen förändras under det kommande decenniet då samhället genomgår en stor förändringsprocess och många bekanta verksamhetsmodeller förnyas? Hur kommer den att se ut? Borde kyrkan uppdatera sin struktur?

Modigt tillsammans som en del av strategiarbetet

Modigt tillsammans –processen är en del av samfällighetens strategiarbete. Strategiarbetet ska per definition vara en kontinuerlig process. Modigt tillsammans är en del av strategiprocessen till år 2022 då den gemensamma målbilden ska vara realiserad.

I strategiarbetet förverkligas lägesrummet, och KM-managementprojektet till en helhet som stöder Modigt tillsammans –processen.

Bakgrunden till Rohkeasti yhdessä – Modigt tillsammans 2023 – processen enligt kyrkorådets beslut av den 15.8.2019

Vid kyrkorådets möte den 15.8.2019 beslöt man inleda Rohkeasti yhdessä – Modigt tillsammans 2023 –arbetet. Motiveringarna till beslutet presenteras nedan.

En kraftig förändring av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen förändras i många avseenden inom samfälligheten och församlingarna. Andligheten söker sin form, Helsingfors blir i positiv bemärkelse mer mångkulturellt samtidigt som antalet medlemmar i kyrkan årligen minskat med 1,5 % och samfällighetens ekonomi blivit mer trängd då intäkterna minskat och kostnadsnivån stigit.

Finländarnas religiositet kartlades som ett led i en internationell enkät hösten 2019. Av enkäten framgår att inställningen till religion bland finländare under 35 år kraftigt förändrats. Antalet respondenter som med-

delar att deras gudstro förändrats är störst i åldersgruppen 25–34 år. 29 % av kvinnorna i denna grupp och 22 % av männen säger sig inte tro på Gud. Bland både män och kvinnor meddelar 8 % att de börjat tro på Gud.

I de äldre åldersgrupperna är motsvarande förändringar i bägge riktningarna betydligt mindre. Att andelen personer som säger sig sakna gudstro är större visar att sekulariseringen skett snabbare bland de yngre respondenterna. Å andra sidan kan man notera ett ökat intresse för religion och andliga frågor, särskilt bland kvinnorna. Utöver att man i denna grupp fjärmar sig från religionen kan man också notera att en del respondenter uppgav att de inte följer någon religion men att de ändå anser sig vara andliga människor.

I västvärlden har religionernas ställning har varit i förändring i flera decennier. I Europa kan man också notera en tillväxt för de kristna kyrkorna. Tillväxten är ofta en följd av att utländska kristna som flyttar in till städerna hittar en andlig gemenskap i någon redan existerande församling.

För närvarande blir Helsingfors allt mer mångkulturellt. Enligt stadens enhet för stadsforskning och statistik fanns det i början av 2018 i Helsingfors, Esbo och Vanda 185 131 personer av utländsk härkomst. Det största antalet (99 996) fanns i Helsingfors medan antalet i Esbo (44 935) och i Vanda (40 200). De i Vanda bosatta invandrarna var vanligtvis arbetare medan de i Esbo bosatta räknades till den fjärdedel som hade de hösta inkomsterna. I Helsingfors är det inte lika vanligt att invandrarna bor i ägarbostäder som det är i resten av huvudstadsregionen.

Invandringen har betydligt förändrat huvudstadsregionen under de tre senaste decennierna och regionen har överlag blivit etniskt och kulturellt mer mångfacetterad. För närvarande påminner Helsingfors, Esbo och Vanda i fråga om invandring och därav föranledd befolkningsomvandling rätt mycket om varandra.

Enligt Helsingfors stads statistikenhets uppskattning är det mycket möjligt att Esbo fortsättningsvis lockar till sig fler utbildade invandrare av vilka de flesta kommer från Kina eller Indien medan Vanda attraherar invandrare, bl a ester och ryssar som vill ha en ägarbostad nära sina arbetsplatser. Man kan också anta att andelen personer med utländsk bakgrund kommer att öka i alla städer och särskilt där deras andel redan nu är större än genomsnittet.

Även om invånarantalet i Helsingfors kontinuerligt vuxit under detta decennium har helsingforsförsamlingarnas medlemsantal de senaste åren sjunkit med 0,8-1,4 % per annum. 2018 minskade medlemsantalet med 4 258. I början av 2019 accelererade medlemsminskningen i relation till 2018 och man räknar med att minskningen ska uppgå till ca 4 800 medlemmar. Andelen personer som hör till kyrkan har minskat i flera år nu med 1,0-1,4 %-enheter. De främsta orsakerna är att folk lämnar kyrkan (ca 6 000-7 000 medlemmar/år), att inflyttningen till över 80 % består av personer som inte har finska eller svenska som modersmål och som

inte i större utsträckning ansluter sig till en luthersk församling samt att antalet personer som via dopet ansluter sig till en församling minskar.

Man räknar med att medlemsantalet fortsätter att sjunka så att medlemssantalet under perioden 2019-2027 årligen och i absoluta tal minskar med 1,4-1,5 %. I relation till stadens befolkningsprognos skulle detta innebära att andelen medlemmar i kyrkan årligen minskar 1,1-1,3 %-enheter. I så fall torde medlemsprocenten år 2030 vara 38,8 i Helsingfors.

Enligt stadens befolkningsprognos uppgår andelen invånare med annat modersmål än svenska eller finska för närvarande till 15,7 % och andelen torde öka till 26 % år 2035. Befolkningstillväxten i denna kategori förutspås vara 83 %. Endast en mycket liten del av migranterna har hittills anslutit sig till en luthersk församling.

Trots att helsingforsförsamlingarnas medlemsantal de senaste åren sjunkit har inte kyrkoskatteintäkterna sjunkit utan i flera år bibehållits på nästan oförändrad nivå. Detta beror huvudsakligen på att de beskattningsbara inkomsterna ökat kraftigt i Helsingfors de senaste åren och detta har kompenserat bortfallet som medlemsminskningen förorsakat. Under perioden 2008-2018 ökade den beskattningsbara inkomsten/medlem med ca 15 % fastän medlemsantalet under samma period sjönk med ca 9,5 %. Man räknar med att utvecklingen ska fortsätta under perioden 2019-2022. Från och med 2023 kan skatteintäkterna minska med ca 1,2 mn € årligen, vilket innebär en procentuell skatteminskning om 1,5 %/år.

Kostnadsnivån väntas stiga i fråga om personal- och fastighetskostnaderna med ca 1,5%/år.

Helsingfors samfällighets framtidsmål

Helsingforsförsamlingarnas målsättning är att vara den bästa kyrkliga aktören i Europa. Detta innebär att effekten av våra verksamhetsmetoder och vår verksamhetsmiljö kontinuerligt ska evalueras.

Numera gör vi inte något enbart för att det alltid gjorts. Vi gör vårt bästa för att hitta fungerande metoder att agera i nuet och i vår verksamhetsmiljö. Vi vågar testa nya samarbetsformer, förändrar våra strukturer så att de stöder verksamheten, ökar insatserna på de områden där kyrkan har något att ge och strävar efter att leva inspirerade av den kristna kärleken på alla områden.

Detta är möjligt i en situation där samfälligheten trots minskade ekonomiska resurser har en mycket god position i denna stad som betydande församlingsgemenskap. Helsingfors samfällighet har en kompetent personal och skickliga samarbetspartners, ett omfattande fastighetsbestånd samt jämfört med andrakyrkliga samfund också goda resurser.

Helsingforsförsamlingarna och samfälligheten tacklade den förändrade verksamhetsmiljön genom att reformera verksamhetskulturen under åren 2015-2018.

Inom samfälligheten beslöt man tackla förändringarna i verksamhetsmiljön genom att inleda en omfattande reform av verksamhetskulturen. Re-

formen leddes av gemensamma kyrkorådet och riktlinjerna gavs av kyrkofullmäktige. Arbetet gjordes av helsingforsförsamlingarnas församlingsråd och personalen samt våra samarbetspartners.

Under 2015 stärktes uppfattningen om att strukturerna måste förenklas. Målsättningen blev ett anpassningsprogram som skulle minska kostnaderna med 15 mn € före utgången av 2018. Detta uppnåddes genom att församlingarna avstod från vissa verksamhetslokaler och anpassade sin personal. Fastighetsbeståndet reducerades med ca 18 % omräknat i kvadratmeter och antalet årsverken minskades med ca 100.

För kyrkan kan det inte enbart vara fråga om att minska kostnaderna. Det behövs en mer omfattande strategi som förändrar verksamhetskulturen. Arbetet inleddes och processen kom att kallas en reform av verksamhetskulturen.

Slutligen valde man som målsättning, att hjälpa de mest nödlidande i denna stad samt att söka upp dem som ingen annan uppsöker.

Därför sköts nu arbetet i större utsträckning i samråd med stadens aktörer, man reagerar snabbare, har blivit bättre på att identifiera församlingsmedlemmarnas kompetens och har stärkt effekten av det diakonala arbetet genom att fokusera på de mest vanlottade befolkningsgrupperna och på utvecklingsprojekt som förbättrar verksamhetsförutsättningarna.

Syftet med revideringen av verksamhetskulturen var att förbättra församlingsmedlemmarnas ställning som aktörer och att på så sätt öka effekten av de gemensamma insatserna samt att bättre kanalisera utnyttjandet av deras kompetens. Helsingforsförsamlingarna och de gemensamma arbetsformerna förverkligar barmhertighetsarbetet i staden och stärker hoppet i olika situationer. Detta arbete utför de dagligen genom att i egenskap av kristen gemenskap stöda församlingsmedlemmarna med hjälp av kristen fostran, förkunnelse och att tjäna dem.

De centrala utgångspunkterna i det kommande arbetet

En förutsättning för helsingforsförsamlingarnas existens är att vi fungerar som Kristi kyrka i denna stad. Församlingarna står i centrum och skapar som församling gemenskap på sina respektive områden. För vilka ändamål behövs helsingforsförsamlingarna och tar det sig uttryck?

Målsättningen är att helsingforsförsamlingarnas existens ska vara så betydelsefull att helsingforsarna vill delta i kyrkan som fungerar som religiös gemenskap och som hjälper mänskorna.

Syftet med det nya arbetet är att tydliggöra och stärka församlingarnas verksamhetsförutsättningar och att skapa en stabil grund för kyrkans betydande närvaro i denna stad också då vi närmar oss 2030-talet.

Utgångspunkten som presenteras i ett betänkande utarbetat av kyrkans framtidskommitté (KTM 2016, 3 och 11) är en vision om en kyrka som, jämfört med nuläget, har en lättare organisation, som har bättre reaktionsförmåga och som är flexiblare. En kyrka som effektivare förverkligar kyrkans grundläggande uppgift i en verksamhetsmiljö som är stadd i förvandling. I förnyelseprocessen torde man också under svåra förhål-

landen kunna hitta hopp och glädje, eftersom det är just glädjebudskapet som ligger till grund för kyrkornas existens och budskap.

I betänkandet konstateras att man i Finland varit benägen att se kyrkan som ett statligt ämbetsverk. Denna uppfattning har också i negativ bemärkelse gjort kyrkan opersonlig. En central utmaning för kyrkan är därför att frigöra sig från denna ämbetsverksvision genom att förnya verksamheten och kommunikationen. Vid sidan av det ämbetsmässiga kan man också notera att det bland människorna finns en uppfattning om kyrkan som en företagslik organisation vilket blir ett tillägg till att pengar, ekonomi och statistik betonats vid utvärderingen av kyrkans betydelse och framgång. Vi måste hitta ett sätt att hantera denna allmänna uppfattning. Kyrkan måste på riktigt klara av att möta människorna och tillgodoses deras behov. Detta måste göras på så sätt att inte vokabulären och verksamhetsmodellerna som i regel förknippas med handel och konsumtion fördunklar den andliga gemenskapens karaktär. Även om kyrkan inte är en organisation i kris i fråga om förvaltning och ekonomi, kan vi ändå inte klara av de kommande utmaningarna utan en betydande förnyelseprocess. För att möjliggöra en kontinuerlig och planmässig utveckling måste de strukturer som bromsar upp förnyelsen raderas (KTM 2016, 23-24).

Framtiden är något man skapar – om man inte klarar av att fatta beslut bara glider man in i den. Om besluten fattas tillsammans och man förmår att dra åt samma håll blir affekten större.

Framtidskommitténs uppfattning är typiskt luthersk, man lyfter upp församlingen som är kyrkans grundenhet, men vid sidan av församlingarna ser man också ett behov av en helhetskyrka. I kommitténs ställningstagande nr 8 ges motiveringar till detta. Lokalförsamlingen är i teologisk bemärkelse mer än bara ecklesia per se utan också helhetskyrkans och livets grundläggande enhet. Denna linjedragning bygger på följande tre begrepp: 1. Teologi. Även om det inte enbart är fråga om en hållbar teologisk tolkning finns det en stark grund för lokalförsamlingens centrala roll redan av den anledningen att man i Bibeln i regel med ecklesi hänvisar till den lokala gemenskapen. 2. Tradition. I den lutherska traditionen i Finland har man utgått från tanken på en helhetskyrka som består av självständiga församlingar, ecklesier. 3. Praktik. Den lutherska kyrkans teologi och tradition talar för en församlingstillvändhet men utesluter ändå inte andra alternativ. Således finns det också plats för optimering av verksamheten. (KTM 2016, 25 ja 63).

Det är skäl att utöka nätverkssamarbetet eftersom man på så sätt kan förnya verksamheten, eftersträva kostnadsbesparingar och skapa en positiv bild av kyrkan. Nätverken ska vara tillräckligt små och fungera inom större organisationer eller mellan olika enheter (KTM 2016, 42-43).

Församlingarna och samfälligheten kan avtala om att tillsammans sköta vissa uppgifter eller att en uppgift sköts för en annan församlings eller samfällighetens räkning. (KL 3:20).

I processen som samfälligheten nu ämnar inleda gäller det att hitta en gemensam ambition för att komma tillrätta med framtiden. Vad ska vi

göra tillsammans inom ramen för de gemensamma arbetsformerna och vad ska göras inom församlingen? Vilken verksamhet ska vi begränsa och vad ska vi helt låta bli att göra? Hur ska vi organisera oss och bygga upp samarbetsplattformar eller ska vi riva de plattformar som finns?

Man räknar med att kostnadsnivån stiger under perioden 2019-2027 och att personal- och fastighetskostnaderna stiger med ca 1,5 %/år. Personalkostnaderna stiger bl a på basis av de i KyrkTAK fastställda löneförhöjningarna och den prestationsbaserade lönedelen som införs 2020. Detta innebär en kostnadsökning om ca 1,0-1,2 mn €/år. Verksamhetsintäkterna torde öka under perioden 2019-2027 med 0,1-0,3 mn €/år. År 2023 ökar sparbehovet då den årliga kyrkoskatten sjunker med ca 1,2 mn €. För att driftsekonomi ska vara i balans måste kostnaderna på grund av stigande kostnader, ökat fastighetsunderhåll och avskrivningar under de kommande åren skäras ned enligt följande:

År	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Personalkostn.ökning €	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Fastighetsrenovering €	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9
Minskad placeringsavkastn. €	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
<u>Minskade skatteintäkter €</u>	<u>0,0</u>	<u>0,0</u>	<u>1,2</u>	<u>1,2</u>	<u>1,2</u>	<u>1,2</u>	<u>1,2</u>
Sammanlagt	1,9	1,9	3,3	3,3	3,3	3,3	<u>3,3</u>

Kostnadsminskningen torde göras så att man från 2021 som måsättning tar att verksamhetsbidraget årligen ska förbättras (=minska) med 1,4 mn €.

Målsättningen är att minskningen av personalkostnaderna genomförs behärskat genom naturlig avgång. Detta innebär främst att man då en arbetstagare går i pension eller byter arbetsgivare noga måste överväga och kartlägga möjligheterna till församlings- och enhetsöverskridande samarbete i stället för en automatisk nyrekrytering.

HR-avdelningen har gjort upp en pensionsplan enligt vilken arbetstagaren går i pension det år då hen uppnår den officiella pensionsåldern. Under perioden 2019-2023 uppnår 162 anställda vid samfälligheten och församlingarna pensionsåldern. I de planer som kyrkans arbetsmarknadsverk gjort upp har principen varit att man anställer en ny person som ska ersätta två personer som går i pension. Enligt detta skulle 81 nya personer anställas medan lönekostnaderna för 81 vakanser kunde sparas. Från 2023 skulle detta innebära en årlig inbesparing om ca 4 mn €. Inbesparingen förverkligas endast delvis under 2019-2023, men bidrar till att anpassa verksamhetskostnaderna och till att minska verksamhetsbidraget.

Enligt fastighetsbyråns uppskattning måste vi för att kunna upprätthålla fastighetsbeståndet och med beaktande av de disponibla investerings- och driftsanslagen ytterligare reducera vårt fastighetsbestånd. Investeringarna som måste göras för att grundrenovera nuvarande fastighetsbestånd överstiger under 2019-2023 den möjliga investeringsnivån med tiotals miljoner €. Därför behövs det öppna och tydliga kriterier med

vilka investeringsbehovet kan bedömas och åtgärder för att ytterligare reducera fastighetsbeståndet. Enligt riktlinjen som fastställdes i samband med verksamhetsreformen ska fastighetsbeståndet skapa förutsättningar för mångsidig verksamhet och detta gäller också under kommande år.

En församling som stöder gemenskaperna

Framtidskommitténs största enskilda reformmål är att vi ska frångå ett tänkesätt som är organisationsorienterat och personalfokuserat. Antalet kyrkligt anställda torde minska, vilket innebär att vi under de kommande decennierna i allt högre grad måste överföra ansvaret för församlingslivet och kyrkan på församlingsmedlemmarna. Dessutom vill man ge församlingarna större friheter vilket som motvikt kräver ökade insatser och mer stöd från biskoparnas sida. På motsvarande vis ökar församlingarnas förvaltningsorgans ansvar om församlingsmedlemmarnas ges större handlingsfrihet. Detta kräver i så fall att kyrkoherdarnas möjligheter till större insatser måste stärkas (KTM 2016, 27-28, 41).

Enligt betänkandet visar erfarenheterna från de internationella systerkyrkorna att ju mer plats, möjligheter och ansvar församlingsmedlemmarna ges desto starkare knyts de till sin församling och kyrka och upplever att dessa är betydelsefulla. Församlingen ska inte vara en plats där de församlingsmedlemmarna ordnar program för församlingsmedlemmarna utan vara en gemenskap som bildas av sina medlemmar – en plats där man lever och verkar tillsammans. (KTM 2016, 52).

Med tanke på församlingarnas framtid har enligt kommitténs betänkande stärkandet av församlingsidentiteten och medlemskapet en nyckelroll (KTM 2016, 29).

Enligt framtidskommittén borde de kyrkliga ledarnas första frågor vara hur man kunde ge kyrkan mer mod, glädje och hopp. Utan en positiv gemenskap och betydelsefulla uppgifter söker sig personalen och församlingsmedlemmarna till andra aktörer och förbinder sig inte till den kyrkliga gemenskapen. (KTM 2016, 47).

Arbetsgivare är antingen en församling eller en samfällighet (KL 6:2). Samfälligheten och dess församlingar är en och samma arbetsgivare i arbetsavtalsrelaterade frågor. (KL 6:1).

I en församling ska finnas en kyrkoherdetjänst, en kantorstjänst och en tjänst för diakonin. I en samfällighet beslutar gemensamma kyrkofullmäktige om församlingarnas och samfällighetens tjänster om inte annat bestämts i grundstadgan (KO 6:1).

Initiativ till en gemensam tjänst för flera församlingar kan tas av kyrkofullmäktige, församlingsrådet eller domkapitlet (KO 6:1).

Landet är uppdelat i stift som handhar den kyrkliga förvaltningen. Kyrkomötet beslutar om grundande och indragning av stift. Stiftet är indelade i prosterier. Domkapitlet beslutar om prosteriindelningen (KL 3:1). Kontraktsprosten ska i prosteriet bl a främja fullgörandet av kyrkans uppgift, övervaka att kyrkans uppgift i församlingarna sköts i enlighet med kyrkans beaktelse, tillsätta samarbetsorgan inom prosteriet och

leda prosteriets verksamhet och handha eventuella övriga uppgifter (KO 19:8).

Församlingsstrukturen i Helsingfors

Församlingsnätet i Helsingfors har diskuterats sedan 1990-talet. I den omfattande kartläggning som gjordes 2008-2009 föreslogs en modell med 10 församlingar i Helsingfors. Slutligen enades man om en modell med 18 finska och 3 svenska församlingar.

Ett flertal gånger har två församlingar fusionerats. Ofta har detta gjorts för att spara kostnader. Inbesparingar uppstår vid en fusion om man samtidigt går in för att skära ned personalen eller avstå från vissa fastigheter.

I Helsingfors har man erfarenhet av tidigare församlingsfusioner. Den senaste gällde Töölön srk och Meilahden srk, som fusionerades till den nya Töölön seurakunta. Också den tidigare genomförda fusionen av Lukas och Markus församlingar till Petrus församling var ett lyckat drag, liksom fusionen av Tomas, Södra svenska och Norra svenska som numera utgör Johannes församling. Vissa fusioner har varit utmanande, t ex sammanslagningen av Munkkiniemen srk och Munkkivuoren srk, som numera utgör Munkkiniemen srk. Sammanslagningen av Herttoniemen srk och Kulosaaren srk till den nya Herttoniemen srk löste inte de ekonomiska problemen.

Initiativ till ändring av församlingsindelningen kan tas kyrkofullmäktige eller församlingsråden i de berörda församlingarna samt av domkapitlet eller biskopen. Initiativet ska sändas till domkapitlet. Ett initiativ av församlingsrådet ska sändas till gemensammakyrkofullmäktige som vidarebefordrar det till domkapitlet jämte ett eget utlåtande. Domkapitlet ska höra kyrkofullmäktige, församlingsrådet och gemensamma kyrkofullmäktige i de församlingar och kyrkliga samfälligheter som berörs av den föreslagna ändringen i församlingsindelningen. (Ko 13:1)

Varken kyrkorådet eller kyrkofullmäktige har initiativrätt även om församlingens representanter om de så vill genom beslut om penningfördelning kan styra en eventuell indelningsdiskussion.

I kyrkolagen konstateras att en förutsättning för en ändring av församlingsindelningen är att man därigenom på ett ändamålsenligt sätt kan handha kyrkans uppgift. Förändringen ska förbättra församlingarnas eller samfällighetens verksamhetsförmåga, ekonomi eller församlingsmedlemmarnas språkliga rättigheter.

Kyrkostyrelsen beslutar om eventuella förändringar av församlingsindelningen (KL 3:3).

Helsingforsförsamlingarnas och samfällighetens struktur granskas koordinerat tillsammans så att vi för hela staden kan hitta lösningar som berör våra verksamhetslokaler och personal och dessutom kan ge det kyrkliga arbetet och hjälpen till de mest vanlottade större effekt. Besluten påverkar verksamheten under många decennier. Det är viktigt att vi skapar en så flexibel struktur som möjligt så att vi kan tackla de utmaningar som finns i vår verksamhetsmiljö.

Tidtabell och hur beredningsprocessen organiseras

Arbetet sker tillsammans inom samfälligheten. Processen förverkligas öppet och med en tillräckligt lös tidtabell så att aktörerna på riktigt kan engageras i beredningsprocessen.

Konceptet kallas Rohkeasti yhdessä – Modigt tillsammans 2023. Tanken är att vi under arbetets gång ska hitta en gemensam linje för utvecklingsarbetet.

Kyrkorådet har initiativet, eftersom det är fråga om utarbetandet av en gemensam strategi som kyrkofullmäktige och samtliga församlingsråd ska besluta om. I kyrkolagens 11 kapitel stadgas om kyrkliga samfälligheter. I kapitlets 1 § stadgas om bildandet av en kyrklig samfällighet och i 2 § om samfällighetens uppgifter. I 4 § stadgas om samfällighetens grundstadga och om hur denna kan ändras. Enligt KL 11:6 utövas den kyrkliga samfällighetens beslutanderätt av gemensamma kyrkofullmäktige om inte något annat stadgas eller bestäms. Enligt 8 § fungerar gemensamma kyrkorådet som verkställande och förvaltande organ, som också leder skötseln av de uppgifter och arbetsformer som hänförs till församlingsverksamheten och som nämns i 2 § 5 mom. I kyrkolagens 12 kapitel stadgas särskilt om andra samarbetsformer. Enligt GKR:s reglemente 4 kapitlet 9 § punkterna 4 och 5 ska kyrkorådet bl a bevaka Helsingfors kyrkliga samfällighets intressen, företräda samfälligheten och bereda de ärenden som ska behandlas av gemensamma kyrkofullmäktige.

Redogörelse

Beträffande Modigt tillsammans –processen

Kyrkorådets ordförande Jukka Pakarinen, jukka.pakarinen@evl.fi

Samfällighetens direktör Juha Rintamäki, juha.rintamaki@evl.fi

Direktören för gemensamt församlingsarbete Stefan Forsén, stefan.forsen@evl.fi

Beträffande den ekonomiska ramen

Förvaltningsdirektör Juha Tuohimäki, juha.tuohimaki@evl.fi

